

ПРОТИДІЯ ТЕХНОЛОГІЯМ ІНСЦЕНУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Пишненко І. Ю.

*асистент кафедри криміналістики, судових експертиз
та поліграфології
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

У сучасних геополітичних умовах інформаційний простір перетворився на один із ключових напрямів протиборства, де поряд із класичними засобами впливу дедалі активніше застосовуються приховані технології маніпуляції масовою свідомістю. Одним із найбільш небезпечних інструментів такого впливу виступають технології інсценування, що передбачають штучне створення або навмисне викривлення подій, фактів, повідомлень чи візуальних образів з метою введення в оману суспільства, органів державної влади, міжнародної спільноти або окремих соціальних груп. У зв'язку з цим протидія технологіям інсценування набуває особливого значення у контексті забезпечення інформаційно-психологічної безпеки держави, оскільки йдеться не лише про спотворення інформації, а про цілеспрямований вплив на психоемоційний стан населення, рівень суспільної довіри та стійкість державних інституцій.

Інформаційно-психологічна безпека держави виступає невід'ємною складовою системи національної безпеки та відображає рівень захищеності особи, суспільства і державних інституцій від деструктивного інформаційного впливу, пропагандистських кампаній, психологічного тиску, дезінформації та інших маніпулятивних комунікативних практик. За сучасних умов інформаційно-психологічне протиборство ґрунтується на застосуванні технологій, здатних трансформувати поведінкові установки населення, формувати наперед задані оцінки суспільно значущих подій, провокувати страх, панічні реакції, агресивні настрої або соціальну апатію. У цьому контексті технології інсценування становлять підвищену загрозу, оскільки поєднують механізми інформаційного введення в оману з цілеспрямованим психологічним впливом на масову аудиторію [2].

Поняття інсценування традиційно досліджувалося у криміналістиці як створення штучної обстановки з метою приховування злочину, зміни слідової картини або введення в оману правоохоронних органів. На думку В.В. Аксєнова та В.В. Кожевнікова, інсценування являє собою умисне створення обстановки, яка не відповідає реальному механізму події та

спрямована на формування хибного уявлення щодо її характеру, причин або кола причетних осіб. Попри те, що первинно зазначена категорія досліджувалася переважно в межах кримінального провадження, сучасні суспільно-політичні реалії суттєво розширили сферу її застосування. Сьогодні технології інсценування активно використовуються у площині інформаційних конфліктів, де об'єктом впливу виступають не лише органи правопорядку, а й масова аудиторія, політичне керівництво держави, міжнародні партнери та окремі професійні спільноти [1].

У сфері інформаційно-психологічного протистояння інсценування реалізується через створення постановочних сюжетів, фальсифікованих відеоматеріалів, підроблених офіційних документів, штучно організованих протестних акцій, псевдосоціологічних досліджень, вигаданих свідчень очевидців, маніпулятивних інформаційних приводів та скоординованих кампаній у цифровому середовищі. М.А. Дмитренко наголошує, що інформаційно-психологічні операції у сучасних умовах спрямовуються не лише на передачу певного повідомлення, а на комплексну зміну сприйняття реальності цільовою аудиторією. Саме тому інсценування є надзвичайно ефективним засобом, адже воно створює ілюзію достовірності через візуальні образи, емоційний контекст та ефект безпосередньої присутності [3].

Особлива небезпека таких технологій полягає у використанні психологічних закономірностей людського мислення. Більшість осіб схильні довіряти інформації, яка супроводжується фото– чи відеодоказами, емоційними коментарями або посиленням на нібито авторитетні джерела. В умовах кризи, воєнного стану, соціальної напруги чи невизначеності рівень критичного осмислення інформації істотно знижується. Унаслідок цього навіть очевидно штучно створені інформаційні події можуть спричиняти масштабний суспільний резонанс, панічні настрої, зниження довіри до органів влади та дестабілізацію внутрішньополітичної ситуації.

Для України проблема протидії технологіям інсценування має особливе значення з огляду на тривалу зовнішню агресію та систематичне застосування проти держави засобів гібридної війни. У таких умовах інсценування може використовуватися для дискредитації військово-політичного керівництва, деморалізації населення, послаблення оборонної мотивації, провокування внутрішніх конфліктів, зриву мобілізаційних заходів, створення у міжнародній спільноті викривленого уявлення про перебіг подій. Постановочні матеріали про нібито масові заворушення, гуманітарні катастрофи, капітуляційні настрої чи масштабні корупційні прояви можуть використовуватися як складові стратегічного інформаційно-психологічного впливу [3].

Протидія зазначеним загрозам має здійснюватися на системних засадах із поєднанням організаційних, правових, інформаційних та технологічних заходів. Першочергового значення у цьому контексті набуває формування

дієвої державної системи стратегічних комунікацій, спроможної оперативно реагувати на дезінформаційні вкиди та інсценовані інформаційні кампанії. Своєчасне надання суспільству достовірної, повної й зрозумілої інформації істотно знижує результативність ворожих маніпуляцій, оскільки усуває інформаційний вакуум, у межах якого найчастіше поширюються фейки, чутки та провокаційні повідомлення.

Важливим напрямом є розвиток криміналістичних і цифрових механізмів викриття інсценування. Методологічні підходи, сформовані криміналістичною наукою щодо встановлення невідповідностей між реальною подією та штучно створеною обстановкою, можуть ефективно застосовуватися і в інформаційному середовищі. Йдеться, зокрема, про аналіз джерела походження інформаційного матеріалу, перевірку часу та місця створення контенту, виявлення ознак монтажу чи технічного втручання, встановлення суперечностей у повідомленнях, а також дослідження координації акаунтів, що поширюють тотожні інформаційні меседжі. Застосування такого підходу дає змогу своєчасно виявляти штучний характер інформаційної події та мінімізувати її деструктивний вплив. **Перспективним напрямом є впровадження систем автоматизованого моніторингу інформаційного простору з використанням засобів штучного інтелекту.**

Важливими напрямками протидії є підвищення рівня медіаграмотності населення та зміцнення його психологічної стійкості. Спроможність громадян критично оцінювати інформацію, розпізнавати маніпулятивні впливи й відповідально ставитися до поширення контенту формує природний бар'єр для технологій інсценування. Водночас високий рівень довіри до державних інституцій, соціальна згуртованість і готовність суспільства до колективного подолання криз істотно знижують ефективність інсценованих інформаційних атак.

Необхідним напрямом є удосконалення нормативно-правового забезпечення у сфері протидії технологіям інсценування. Законодавство має передбачати ефективні механізми реагування на умисне створення та поширення інсценованих матеріалів, якщо такі дії спрямовані на підрив обороноздатності, провокування масових заворушень, розпалювання ворожнечі чи інші посягання на національну безпеку. Водночас застосування відповідних заходів повинно здійснюватися з неухильним дотриманням принципів верховенства права та недопущенням необґрунтованого обмеження свободи слова.

Підсумовуючи, протидія технологіям інсценування у сфері забезпечення інформаційно-психологічної безпеки держави є складним комплексним завданням, що поєднує правові, криміналістичні, психологічні, комунікаційні та технологічні заходи. У сучасних умовах інсценування вже не обмежується приховуванням злочинів, а використовується як засіб впливу на суспільну свідомість, громадські

настрої та стійкість держави. Саме тому державна політика у цій сфері повинна ґрунтуватися на своєчасному виявленні загроз, оперативному спростуванні неправдивої інформації, підвищенні інформаційної культури громадян і зміцненні психологічної стійкості суспільства до маніпулятивних впливів. **Ігнорування зазначених загроз створює прямі ризики для національної безпеки та стабільності державного розвитку.**

Література:

1. Аксьонов В.В., Кожевников В.В. До проблеми встановлення факту інсценування злочинів. *Криміналістичний вісник*. №1(27). 2017. С.117–123.
2. Інформаційна безпека у контексті сучасних технологій інформаційно-психологічного протистояння: навчальний посібник / Петрик В. М., Назаренко О. А., Присяжнюк М. М., Курганевич В. І., Васіліу Є. В., Рябуха О. М., Голєв Д. В., Гнатюк С. О., Фесенко А. О.; за заг. ред. О. А. Назаренка, В. М. Петрика. Київ: «ЦУЛ», 2025. 258 с.
3. Дмитренко М.А. Інформаційно-психологічні операції в контексті інформаційної безпеки України. *Інформація і право*. №1(52). 2025. С. 112–125.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-614-3-1-38>

ДРІБНЕ ХУЛІГАНСТВО ТА ХУЛІГАНСТВО: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ

Ребрій Д. В.

студент 2 курсу факультету права та економіки

Міжнародний університет

Науковий керівник: Рудой К. М.

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри державно-правових дисциплін

Міжнародний університет

м. Одеса, Україна

Як відомо, хуліганство є одним із найпоширеніших правопорушень в Україні та тягне за собою юридичні наслідки. Особливістю правового регулювання цих справ є складність розмежування між дрібним хуліганством (стаття 173 Кодексу України про адміністративні правопорушення [2]) та кримінальним хуліганством (стаття 296 Кримінального кодексу України [1]). Основна проблема полягає в тому, що законодавець використовує ціннісно навантажені терміни, такі як